

Interjú Watanabe Taeko-val

Bevezető

A mostani vezetői interjút *Watanabe Taeko* asszony adta, aki a *Shizuoka* prefektúrabeli *Mishima* városban található *Sano Művészeti Múzeum* igazgatótanácsának elnöke. *Watanabe* asszony 1966 novemberében, a *Sano Művészeti Múzeum* megnyitásakor kezdett dolgozni, mint kurátor, és itt találkozott először a *nihontō*-kal. Ez a találkozás indította el azon az úton, hogy a *nihontō*-k szakértőjét, *Honma Junji* doktort kövesse mestereként. *Watanabe* asszony számos, a *nihontō*-król szóló könyvet publikált, és aktívan tevékenykedik a területen. Interjúnkban saját pályafutásáról és a *nihontō*-k vonzerejéről mesélt, amelyekkel eddigi munkája során sok ember figyelmét sikerült felkeltenie.

Watanabe asszony a *Sano Művészeti Múzeum* megnyitása óta kurátorként dolgozik. Arra kértük, meséljen arról, mi indította el ezen a pályán.

Gyermekkoromban egy nagy családban nőttem fel. Apám volt a legidősebb fiú, így nemcsak a nagyszüleimmel, hanem nagybátyáimmal és nagynénjeimmel is együtt éltünk. Nagynénjeim a család születésnapjain mindig finom ételeket készítettek az ünnepléshez, és ilyenkor *imari* (1) vagy *arita-yaki* (2) csodaszép tányérokat, illetve *maki-e* (3) technikával díszített tálakat használtak.

Akkoriban még csak nem sokkal a nemzeti iskola megkezdése előtt álltam, de nagyon szerettem segíteni nagynénjeimnek: előkészíteni ezeket a tányérokat és tálakat, majd letörölgetni őket.

Amikor középiskolás lettem, azon gondolkodtam, hogy „vajon ki készítette ezeket a gyönyörű tárgyakat?”. Elkezdtem azt kívánni, hogy képes legyek egyetlen pillantásra megállapítani, honnan származik egy adott edény. Talán, ha a művészetet tanulmányozom, ez lehetségessé válik. Ez volt az, ami elindított azon az úton, hogy kurátor legyek.

Mi indította arra, hogy a Sano Művészeti Múzeumban dolgozzon?

Középiskolás koromban egyetemre készültem, és a felvételire való felkészülés kötötte le a figyelmemet, de figyelembe véve, hogy ösztöndíjból jártam iskolába, úgy éreztem, nehéz lenne továbbtanulnom, ezért a munkába állás mellett döntöttem. Kezdetben főként a könyvelés területén dolgoztam, majd később áthelyezkedtem az akkori *Dai-Ichi* Bankhoz, ahol angol gépíróként dolgoztam. A művészet iránti vágyamat azonban nem tudtam elengedni, ezért munka mellett beiratkoztam a *Keio* Egyetem levelező tagozatára, és esténként részt vettem a szemináriumokon.

Néhány év múlva, amikor már visszafizettem a középiskolai ösztöndíjamat, kiléptem a bankból, és teljes évre kiterjedő képzésként csatlakoztam a negyedévesekhez, hogy folytathassam tanulmányaimat. Itt muzeológiai ismereteket szereztem, megszereztem a kurátori képesítést, és végül elvégeztem az egyetemet.

Bár rendelkeztem kurátori képesítéssel, akkoriban Tokióban nem volt lehetőség ezt a tudást kamatoztatni. Ekkor egyetemi tanárom, aki a Kulturális Ügynökségnél dolgozó öregdiákot ismert, bemutatott nekem, és így értesültem arról, hogy a Sano Művészeti Múzeum, amely a nyitásra készül, kurátort keres. Találkoztam a *Tekko-sha* (4) igazgatójával, *Sano Ryuichi* úrral, aki felvett a múzeumhoz.

Mikor találkozott először a nihontō-kkal?

Sano úr *Shizuoka* prefektúrábeli *Mishimában* született, és szülővárosában készítette elő a *Sano Művészeti Múzeum* alapítványi megnyitását. Az alapítvány ügyvezető igazgatója *Honma Junji* doktor, a *nihontō*-k szakértője lett.

A múzeum megnyitóját 1966. november 10-ére tűzték ki, és én augusztus 1-jén kezdtem kurátorként. A megnyitás előkészületeinek megkezdésekor, amikor a kiállítási tárgyakról szerettem volna egyeztetni *Honma* doktornál, azt a tanácsot kaptam: „Bemutatok néhány tudóst, és te vezesd őket *Sano Ryuichi* úrhoz, hogy döntsenek a kiállítandó tárgyakról.”

A *nihontō*-k kiállításának előkészítését *Honma* doktor által bemutatott *Hon'ami Nisshū* úrral kellett egyeztetnem, ekkor azonban azt mondták nekem: „Egy nő nem érinthet *nihontō*-t. Meg fog rozsdásodni.” Így gyakorlatilag megtiltották, hogy kézbe vegyem a kardokat. Csakhogy én voltam az egyetlen kurátor. A múzeum gyűjteményéhez tartozó *nihontō*-k kezelését és kiállítását csak én tudtam elvégezni. Nagyon elbizonytalanodtam, és felkerestem *Honma* doktort.

Elmondtam a helyzetet, és így szóltam: „Kurátorként az a feladatom, hogy kiállítsam a tárgyakat. Ha nem érintem őket, nem tudom bemutatni őket. Kérem, tanítsa meg nekem, hogyan kell kezelni és gondozni a *nihontō*-kat.” *Honma* doktor ekkor mosolygott, azt mondta: „Rendben”, majd azonnal felhívta *Hon’ami Nisshū* urat, és azt mondta neki: „Tanítsd meg *Watanabe* asszonynak a *nihontō*-k gondozását”, majd letette a telefont.

Amikor azonnal felkerestem *Hon’ami Nisshū* urat, beengedett a saját műhelyébe, ahová még a felesége sem lépett be, és minden részletet megtanított nekem: a *Hon’ami* családnál alkalmazott élezési és karbantartási módszert, a papír kiválasztását, a papír előkészítését, az egész folyamatot lépésről lépésre.

A saját érzékenységembe vetett bizalomra támaszkodva

mindig arra törekedtem, hogy a *nihontō*-kat saját módon mutassam be.

Mennyi ideig tanult *nihontō*-król *Honma Junji* doktor mellett?

Tíz éven át. Havonta kétszer utaztam Mishimából Tokióba. Eleinte nem igazán értettem a *nihontō*-k vonzerejét, de fokozatosan megértettem azok szépségét és érdekességét, és egyre inkább magukkal ragadtak. Úgy érzem, ez annak köszönhető, hogy a *tōken* világában kiemelkedő, rendkívül éles szemű *Honma* doktor volt a mesterem.

A doktor kiemelkedő ítélőképessége a szavaiban is megmutatkozik. Amikor egy *nihontō*-t szemléltem, és néhány szóban kellett jellemeznie, nem pusztán a forma alapján ítelt, hanem a kardban rejlő acél textúráját és a kovács lelkének legmélyebb részét is érzékelte,

és ezeknek megfelelően fejezi ki magát. Éppen ezért tudtam én is felfedezni a *nihontō*-k igazi vonzerejét.

Különösen emlékezetes egy eset számomra. Miután a *Sano* Művészeti Múzeumban dolgoztam, és már kezdtem igazán érteni a *nihontō*-kat, kiadtuk a múzeum nevezetes kardjait bemutató „*Sano* Művészeti Múzeum Katalógus – *Nihontō*” című kötetet 1971-ben. A kézikönyvben a *Tegaki*-házi *Kanenaga* hosszú kardját így írtam le: „A kissé sötét alapacélon finoman hullámozó *notare-hamon* látható, amely a hegy felé erőteljesebbé válik, mintha egy fekete, festett ruhába burkolódzó, éles tekintetű szerzetest idézne.” Ezek nem mások szavai voltak, hanem az én érzéseimet kifejező kifejezések. Egy kardgyűjtő különösen dicsérte ezt, és elismerte. Ez a tapasztalat arra tanított, hogy bátran bízhatok a saját érzékenységemben, és tudatosan törekedjek arra, hogyan lehet a szavak segítségével másokat is lenyűgözni.

A legnagyobb báj akkor mutatkozik meg,
amikor a másik fél érdeklődik.

Hogyan szeretné a fiatalabb generációnak átadni a *nihontō*-k vonzerejét?

Szeretném a fiataloknak bemutatni a *nihontō*-k szépségét, de úgy gondolom, csak akkor lehet beszélni róla, ha az illetőben először felkeltjük az érdeklődést: „Gyönyörű, de vajon mi ez?”. Hiába ismertetjük a vonzerejét vagy a tudnivalókat, ha valaki nem érez irántuk érdeklődést vagy izgalmat, az nem fogja megérinteni, és csak felszínes információ marad meg.

Ezért először azt szeretném, hogy a *nihontō*-kat látva a fiatalok egyszerűen a szívük szerint érezzék: „Szép” vagy „Menő”.

Ha valaki bizonytalan, érdemes a kardok íveire figyelni. Az ívek tükrözik az adott korszakot, iskolát és a készítő egyéni stílusát, és sokan éppen ezért vonzódnak hozzájuk. A nevezetes kardok különleges eleganciája magával ragadja a szemlélőt, és ez a nemes jellemvonás képes valódi élményt nyújtani.

Ha valaki látva a *nihontō*-kat azt érzi, hogy „van valami, ami vonz”, és érdeklődést mutat, akkor szeretném minél teljesebben bemutatni számára a kard háttérét és a benne rejlő vonzerőt.

Kérem, küldene üzenetet a fiatalabb generációnak.

Ha valaki őszintén, apró részleteket sem elhanyagolva, a belső megelégedettséget követve él, és ezt a hozzáállást példamutatóan mutatja, a környezete inspirálódik, és követni fogja őt. Szavakkal nem lehet száz százalékosan közvetíteni, ami a szívünkben van. Ugyanakkor, ha a „szó”, a „hozzaállás” és az „érzékenység” összhangban van, képesek vagyunk a másik lényegét meglátni. Amikor beszélgetünk, és az érzékenységünk hullámhossza találkozik, megértjük egymást, és így a szavaknál többet is át tudunk adni. Ha ez a többlet a szívhez is eljut, örök emlékké válik, amely soha nem felejtődik el.

A japánok rendelkeznek azzal a kifinomult érzékenységgel, amely lehetővé teszi, hogy a tárgyak minőségét és értékét meglássák és érezzék. Ezért Japánt igazán csodálatos országnak tartom.

A *nihontō*-kat illetően a Sano Művészeti Múzeum nyitása óta évente rendez *nihontō*-kiállításokat. Sajnos jelenleg a koronavírus miatt ezek nem zajlanak, de korábban a kiállításokhoz kapcsolódóan felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt „Próbáld ki a *nihontō*-t” című programot tartottunk. Ezen az eseményen az érdeklődők először maguk is megfoghatják a múzeum gyűjteményébe tartozó *nihontō*-kat, miközben én bemutatom a helyes tiszteletadás módját, a meghajlás szabályait és a kardok kezelésének etikettjét. Remélem, hogy az ilyen kiállítások és programok révén mindenki felfedezheti a *nihontō*-k valódi vonzerejét.

- (1) Az **Imari-porcelán** a városról kapta a nevét, és a 17–19. század között vált híressé. Jellemzősége a gazdag, élénk színek (piros, kék, arany) és a dekoratív minták, gyakran növényi, madaras vagy geometriai motívumokkal. Európában nagyon keresett volt, és a porcelángyűjtők körében máig értékes.
- (2) Az **Arita-yaki** (有田焼) egy híres japán porcelán, amely Arita városából, Szaga prefektúrában származik, Kyushu szigetén. Ez a porcelán az *Imari*-porcelánhoz szorosan kapcsolódik, mivel *Imari* volt a kikötő, ahonnan Európába exportálták az *Arita*-i kerámiát, ezért sokszor *Imari*-porcelánnak is nevezik, amikor a nem japán gyűjtők beszélnek róla.
- (3) A **maki-e** (蒔絵) egy tradicionális japán lakkdekorációs technika, amelyet főként tárgyak, például dobozok, szelencék, íróeszközök és kardkiegészítők (*tsuba*, *kozuka*) díszítésére használnak. A szó jelentése: „szórt festés” vagy „szórt kép”, ami a technika lényegére utal.
- (4) A „鐵興社” („**Tekko-sha**”) egy japán iparvállalat volt és Sano Ryuichi a vállalat (鐵興社) élén állt, és azon keresztül (vagy annak tevékenysége révén) kapcsolódott a múzeum létrehozásához, vagy annak támogatóihoz.

A fordítás az alábbi cikk felhasználásával történt: <https://www.leader-navi.com/i-touken/interview05/>